

МИСИОНЕРСКОТО ПРЕОБРАЗЯВАНЕ НА ЦЪРКВАТА

19. Евангелизацията е изпълнение на мисионерската заповед на Исус: „И тъй, идете, научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Светаго Духа, и като ги учите да пазят всичко, що съм ви заповядал, и ето, Аз съм с вас през всички дни до свършека на света. Амин” (Мат. 28:19,20). Тези стихове ни показват как възкръсналият Христос изпраща своите ученици да проповядват Евангелието по всяко време и на всяко място, за да се разпростре по цялата земя вярата в Него.

І. ЦЪРКВА, КОЯТО СЕ ОТПРАВЯ

20. Словото Божие постоянно ни разкрива как Бог настоява тези, които вярват в Него, да „се отправят”. Авраам чува призива да излезе от своята земя. (срв. Бит. 12:1-3). Мойсей чува Божия призив зов: „И тъй върви, ще те пратя” (Изх. 3:10), за да поведе народа си към земята, в която тече мед и мляко (срв. Изх. 3:17). На Йеремиа Бог казва: „до които те пратя, ще идеш” (Иер. 1:7). В нашите дни заповедта на Исус: „идете, научете всички”, се отнася и за съвременната ситуация и за новите предизвикателства, пред които се изправя църковната мисия за благовестие, и този призив да „напредваме”, се отнася за всички нас. Всички християнин и всяка общност трябва да разпознаят пътя, посочен от Бог, а всички ние сме призвани да се подчиним на Неговия призив да на-

пуснем нашето удобство, за да възвестим на всички „краища” светлината на Евангелието.

21. Евангелската радост, която изпълва общността на учениците, е мисионерска радост. Тя е почувствана от седемдесетте ученици, когато те се завръщат от своята мисия (срв. Лук. 10:17). Исус усеща тази радост, когато се възрадва духом и прославя Отца, задето е утаил това от мъдри и разумни, а Го е открил на младенци (срв. Лук. 10:21). Тази радост изживяват и първите покръстени, които с изумление чуват как апостолите говорят „на неговия говор” (Деян. 2:6) в Деня на Петдесетница. Тази радост е знак, че Евангелието е било възвестено и е принесло плод. Но задачата да се отправяме, да даваме, да надмогнем себе си и да продължаваме да посяваме семето на вярата, продължава да звучи и днес. Господ казва: „Да идем в близките села и градове, та и там да проповядвам, защото затова съм излязъл” (Марк. 1:38). След като веднъж семето на вярата е посято, Исус не остава на място, за да продължи да обяснява или да представя нови знаци; Духът Го кара да напредва към нови градове.

22. Силата на Божието слово е непредвидима. В Евангелието се говори за семето, което веднъж посято, започва само да израства, дори докато човекът спи (Марк. 4:26-29). Църквата трябва да приеме това непредвидимо изливане на словото, което може да постигне всичко, което поиска, без да се съобразява с нашето мислене или сметки.

23. Близостта на Църквата до Исус е част от общото пътуване, „общение и мисия са дълбоко и взаимно свързани”²⁰. Вярна на примера на Учителя, днес е жизнено необходимо Църквата да продължи да напредва и да проповядва Евангелието на всички – по всички места, при всякакъв повод, без колебание, нежелание или страх. Радостта от Евангелието е за всички, никой не може да бъде лишен от нея. Това възвестява Ангелът на пастирите във Витлеем: „И рече им Ангелът: не бойте се: ето, благовестя ви голяма радост, която ще бъде за всички човеци” (Лук. 2:10). В Книга Откровение се говори за „другият Ангел, „който имаше вечно евангелие, за да благовести на жителите земни, на всяко племе и коляно, език и народ” (Откр. 14:6).

Да направим първата стъпка, като участваме и подкрепяме, принасяме плод и се радваме

24. Църквата, която „се отправя”, е общност от ученици, отдадени на мисията, които правят първата стъпка, които участват и подкрепят, които принасят плод и се радват. Евангелизиращата общност знае, че инициативата принадлежи на Бог, Той по-напред ни възлюби (срв. 1 Йоан. 4:19), затова и ние можем да се отправим, смело да поемеме инициативата, да отидем при другите и да потърсим отпадналите, да застанем по кръстовищата и да приветстваме отхвърлените. Тази общност е изпълнена с желание-

---

²⁰ Йоан Павел II, Постсинодално Апостолическо напътствие *Christifideles Laici* (30 декември 1988), 32: AAS 81 (1989) 451.

то да бъде милостива, което е плодът на изживения опит за всемогъщието на безкрайната милост на Отца. Нека се опитаме малко по-усърдно да правим първата стъпка и да вземаме участие. Исус измива краката на своите ученици. Господ взема участие като Сам Той коленичи и измива краката им. Той казва на учениците си: „Блажени сте, кога го изпълнявате” (Иоан. 13:17). Евангелизиращата общност взема участие чрез слово и дело във всекидневния живот на хората, тя хвърля мостове, готова е да унижи себе си, ако е необходимо, за да обхване човешкия живот, да докосне в другите страдащата плът на Христос. По този начин евангелизаторите поемат „мириса на овцете”, а овцете са готови да се вслушат в техните гласове. Евангелизиращата общност е общност за подкрепа, тя стои близо до хората при всяка стъпка по техния път, без значение колко труден или дълъг може да бъде той. Тя е способна на търпеливото очакване и апостолската твърдост. Евангелизацията означава преди всичко търпение и безразличие към ограниченията на времето. Вярна на Божия дар, тя така принася плод. Евангелизиращата общност винаги се интересува от плода, защото Господ иска от нея да бъде плодоносна. Тя се грижи за житото, без да се обезкуражава от плевелите. Когато види плевелите, поникнали сред житото, сеячът не мърмори и не върши нищо немислено. Той или тя намира начин в тази ситуация да остави словото да се въплъти и да принесе плод, колкото и несъвършен или незавършен да изглежда той. Ученикът е готов да предостави собствения си живот, дори да приеме мъченическа смърт, докато носи свидетелството

за Исус Христос, а целта му е не да се опитва да си създава врагове, а да потърси възможност Божието слово да бъде прието, а неговата способност за освобождение и обновяване – откровена. И последно, евангелизиращата общност е пълна с радост, тя знае как да се радва. Тя празнува всяка малка победа, всяка стъпка напред в делото на евангелизацията. Радостта от евангелизацията намира израз в красотата на литургията, която е част от нашата всекидневна загриженост за разпространението на доброто. Чрез красотата на литургията Църквата едновременно евангелизира и евангелизира сама себе си, тъй като литургията е едновременно тържество на изпълнената евангелизаторска задача и извор за нейното обновено себеотрицание.

II. ПАСТИРСКА ДЕЙНОСТ И ОБРЪЩАНЕ

25. Съзнавам, че в съвременния свят документите не предизвикват същия интерес, както в миналото, и че бързо се забравят. Въпреки това бих искал да подчертая, че това, което се опитвам да изкажа тук, има програмно значение и важни последици. Надявам се всички общности да положат необходимите усилия, за да напреднат по пътя на пастирското и мисионерското обръщане, за да не оставят нещата в сегашното им състояние. „Просто администрация” вече не е достатъчно.²¹ Нека по целия свят „бъдем постоянно в състояние на мисия”²².

---

²¹ Пета Генерална конференция на латиноамериканските и епископите от Карибския регион, *Документът от Апаресида*, 29 юни 2007, 201.

²² Пак там, 551.

26. Павел VI ни прикани да задълбочим призива за обновление и да направим така, че това обновление да засегне не само отделните хора, но и цялата Църква. Нека се върнем към този текст, който продължава да ни предизвиква и днес. „Църквата трябва да гледа към себе си с проникателни очи, да изследва тайната на собственото си съществуване... Това ярко и видимо съзнание неизбежно ни извежда до сравнението между идеалния образ на Църквата, както Христос я е провидял и я е обикнал като Негова славна и непорочна невеста (срв. Еф. 5:27), и реалния облик, който Църквата има днес пред света... Оттук идва нетърпящата отлагане необходимост за обновление на Църквата: борба за изправянето на тези грешки, които нейното самосъзнание и изпит на съвестта пред образа, който Христос ни остави със самия Себе Си, я обвинява и отхвърля.”²³ Вторият Ватикански събор обяснява църковното обръщане като отвореност към едно постоянно самореформиране от верност към Исус Христос. „Тъй като всяко обновление на Църквата се състои в нараснала вяръност към нейното призвание... Странстващата към целта Църква е призвана от Христос към непрекъснатата реформа, от която тя самата винаги се нуждае като човешка и земна институция.”²⁴

Съществуват църковни структури, които могат да подпомогнат динамизма на евангелизация, но дори

---

²³ Павел VI, Енциклика *Ecclesiam Suam* (6 август 1964), 9, 10, 11: AAS 56 (1964), 611-612.

²⁴ Втори Ватикански Вселенски събор, Декрет за икуменизма *Unitatis Redintegratio*, 6. (В: *Втори Ватикански събор. 1962-1965. Документи*, Католическа апостолическа екзархия, С. 2010 г.)

и добрите структури могат да бъдат от полза само ако има живот, който да ги одухотворява (анимира), поддържа и преценява. Без нов живот и автентичен евангелски дух, без „верността на Църквата към нейното собствено призвание” всякаква нова структура е обречена да се провали.

Църковното обновление не може да бъде отлагано

27. Мечтая за „мисионерски избор”, за мисионерски импулс, способен да промени всичко, така че традициите и начина на работа в Църквата, времето и програмите, езика и структурите, да бъдат променени по такъв начин, че да отговарят на нуждата от евангелизацията на днешния свят, а не на нуждата от самосъхранение. Обновлението на структурите, необходимо за обръщането на пастирската дейност, може да бъде разбрано само в тази светлина: като част от усилието тези структури да бъдат ориентирани към мисията, да накарат обичайната пастирска дейност на всяко равнище да бъде насочена към включването и откритостта, да вдъхне в пастирските работници постоянното желание да напредват и по този начин да извличат положителен отговор от всички, които Исус призовава за приятелство със Себе си. Както веднъж Йоан Павел II каза на епископите от Океания: „всяко обновление в Църквата трябва да има за своя цел мисията, ако не иска да се превърне в плячка на някакъв вид църковна интровертност”²⁵.

---

²⁵ Йоан Павел II, Постсинодално Апостолическо напътствие *Ecclesia in Oceania* (22 ноември 2001), 19: AAS 94 (2002), 390.

28. Енорията не е замираща институция, защото притежава голяма гъвкавост, благодарение на която може да възприеме различни очертания, в зависимост от разположеността и мисионерската креативност на пастира и общността. Макар и със сигурността да не е единствената институция, която евангелизира, ако енорията е способна на обновление и приспособяване, тя продължава да бъде „Църквата, която живее всред домовете на своите синове и дъщери“²⁶. Това предполага, че тя реално е в контакт със семействата и с живота на народа без да се превръща в тежка структура, откъсната от хората, или в самодостатъчна група от избраници. Енорията представлява присъствието на Църквата на определена територия, тя е общност за слушане на Божието слово, за израстване в християнския живот, за диалог, благовестие, милосърдна дейност, богослужение и тържество.²⁷ Във всички свои дейности енорията насърчава и подготвя своите членове да бъдат евангелизатори.²⁸ Тя е общност от общности, светилище, където жадните се спират да пият, за да продължат вървенето, и център за постоянно изпращане на мисионери. Но трябва да признаем, че призивът за преосмисляне и обновление на нашите енории все още не е успял да ги превърне в среда на живо общение и съучастие и не ги е накарал да бъдат напълно ориентирани към мисията.

---

²⁶ Йоан Павел II, Постсинодално Апостолическо напътствие *Ecclesia in Oceania* (22 ноември 2001), 19: AAS 94 (2002), 390.

²⁷ Срв. *Параграф* 26.

²⁸ Срв. *Параграф* 44.

29. Другите църковни институции, базисни и малки общности, движения и различни асоциации, са източник на богатство за Църквата, защото те са създадени от Светия Дух за евангелизирането на различни области и сектори (от живота). Често те са носители на нова евангелизаторска ревност и на нова форма на диалог със света, благодарение на които Църквата се обновява. Но за тях ще бъде от полза да не губят контакт с неизчерпаемата реалност на местната енория и да взимат с желание участие в цялостната пастирска дейност на конкретната Църква.²⁹ Тази интегрираност ще ги предпази от опасността да се концентрират само върху една част от Евангелието или Църквата или да се превърнат в номади без корени.

30. Всяка конкретна Църква, която е съставна част от Католическата църква, водена от нейния епископ, също е призвана към мисионерско обръщане. Тя е основният субект на евангелизацията³⁰, защото е видимият израз на едната Църква на конкретното място, „в която наистина присъства и действа Христовата църква – една, Свята, католическа и апостолска“³¹. Това е Църквата, въплътена на определено място, надарена от Христос с всички необходими средства за спасението, но със съответните местни характеристики. Нейната радост от възвестването на Христос се изразява както в загрижеността Благовестието да достигне местата, които

---

²⁹ Сrv. Параграф 26.

³⁰ Сrv. Параграф 41.

³¹ Втори Ватикански Вселенски събор, Декрет за пастриската служба на епископите *Christus Dominus*, 11.

имат по-голяма нужда от това, така и в стремежа постоянно да се отправя към покрайнините на собствената ѝ територия или към нови социално-културни среди³². Тя се стреми да бъде там, където нуждата от светлината на възкръсналия Христос е най-голяма.³³ За да бъде този мисионерски импулс ясно и точно фокусиран, поощрявам всяка конкретна Църква да предприеме решителен процес на осмисляне, прецистиране и реформа.

31. Епископът трябва винаги да насърчава тази мисионерска общност в неговия диоцез по примера на първите християнски общности, в които верните са имали едно сърце и една душа (срв. Деян. 4:32). За да постигне това, понякога той трябва да върви пред своя народ, да му посочва пътя и да пази жива неговата надежда. В други моменти той трябва просто да бъде един от народа, а присъствието му да бъде ненаатрапчиво и милосърдно. А друг път, той трябва да върви след тях, за да помогне на тези, които изостават и особено – за да позволи на стадото да поеме по нови пътища. В неговата мисия за създаване на динамична, открита и мисионерска общност той трябва да развива и поощрява формите на съучастие, предложени в Кодекса за Каноничното право³⁴, както и други другите форми на пастирски диалог, воден от желанието да изслуша всички, а не само тези, които ще му кажат това, кое-

---

³² Срв. Бенедикт XVI, Обръщение по повод четиридесетата годишнина от Декрета *Ad Gentes* (11 март 2006): AAS 98 (2006), 337.

³³ Срв. *Параграф* 42.

³⁴ Срв. Канони 460-468; 492-502; 511-514; 536-537.

то той иска да чуе. Но основната цел на този процес на съучастие не трябва да бъде църковната организация, а мисионерският стремеж за достигане до всички.

32. Тъй като и аз трябва да приложа на практиката това, което искам от другите, и аз трябва да помисля за обръщането на папството. Мой дълг като Епископ на Рим е да бъда открит за всички предложения, които ще спомогнат упражняването на моето служение да бъде по-вярно на смисъла, който Исус Христос е вложил в него, и на днешната необходимост от евангелизация. Папа Йоан Павел II поиска помощ за намирането на „тези форми за упражняване на първенството, които, без да отхвърлят същественото за неговата мисия, го отварят към новата ситуация”³⁵. В това отношение сме постигнали малък напредък. Папството и централните структури на Вселенската църква също трябва да чуят призива за пастирско обръщане. Вторият Ватикански събор обяви, че по подобие на древните патриаршески църкви епископските конференции са способни „да допринесат по много и плодотворни начини за видимата реализация на колегиалния дух”³⁶. Това желание обаче все още не е напълно осъществено, тъй като юридическият статут на епископските конференции, който трябва да ги превърне в субекти на специфични правомощия, включително и на същинска доктринална

---

³⁵ Енциклика *Ut Unum Sint* (25 май 1995), 95: AAS 87 (1995), 977-978.

³⁶ Втори Ватикански Вселенски събор, Догматическа конституция *Lumen Gentium*, 23.

власт, все още не е достатъчно развит.³⁷ Прекомерната централизация вместо да бъде полезна, се оказва, че затруднява църковния живот и нейния мисионерски динамизъм.

33. Пастирското служение в мисионерски дух се стреми да отхвърли самодоволството, основано на мисълта: „Винаги сме го правили така”. Приканвам всеки да прояви смелост и творчество за изпълнението на задачата по преосмисляне на целите, структурите, стила и методите на евангелизация на собствените общности. Посочването на цели без да бъдат открити подходящите средства за постигането им от страна на общността, неизбежно ще се превърне в илюзия. Призовавам всеки да приложи щедро и смело, без ограничения и страх, основните насоки, описани в този документ. Най-важното е да не напредваме сами, а да разчитаме един на друг като братя и сестри, водени от епископите, които проявяват мъдрост и реалистичен пастирски подход.

III. ОТ СЪРЦЕТО НА ЕВАНГЕЛИЕТО

34. Ако се опитаме да представим всичко през призмата на мисията, това ще има влияние и върху начина, по който предаваме посланието. В днешния свят на бързи комуникации, в някои случаи и на предубедено в подбора медийно покритие, посланието, което проповядваме, е изложено на заплахата да бъде пре-

---

³⁷ Йоан Павел II, *Motu Proprio Apostolos Suos* (21 май 1998): AAS 90 (1998), 641-658.

дадено погрешно или да бъде ограничено до някой от неговите второстепенни аспекти. По този начин определени въпроси, които са част от църковното морално учение, се оказват извадени от контекста, който им придава смисъл. Следователно най-голямата опасност е посланието, което проповядваме, да бъде идентифицирано с някои от неговите второстепенни аспекти, които, макар и много важни, не предават сърцевината на Христовото послание. Трябва да бъдем реалисти и да не си мислим, че слушателите разбират цялостния контекст или че могат да свържат казаното от нас със сърцето на Евангелието, което придава на нашите думи смисъл, красота и привлекателност.

35. Пастирското служение, видяно в ключа на мисионерството, не се стреми безразборно да предава многобройни доктрини и да ги налага със сила. Когато възприемаме пастирска цел и мисионерски стил, които се стремят да достигнат до всички без изключение, без никой да бъде отхвърлен, посланието трябва да бъде концентрирано върху същността, върху най-красивото, най-величественото, най-привлекателното и в същото време най-необходимото. Посланието трябва да бъде опростено, без да губи нищо от своята дълбочина и истина, което да го направи по-силно и убедително.

36. Всички откровени истини идват от един и същ Божествен източник и са свързани с една и съща вяра, но някои от тях са по-важни, тъй като изразяват пряко сърцето на Евангелието. От тази базис-

на сърцевина проблясва красотата на спасителната Божия любов, изразена в Исус Христос, умрял и възкръснал от мъртвите. Затова и Вторият Ватикански събор пояснява, че „съществува определен ред или „йерархия” на истините в католическото учение поради различното им отношение с основата на християнската вяра.”³⁸ Това е валидно както за догмите на вярата, така и за целия корпус на църковното учение, включително и за нейното морално учение.

37. Свети Тома от Аквино учеше, че моралното учение на Църквата също има своя собствена „йерархия” на добродетелите и последствията, които те предизвикват.³⁹ Най-важна е „вярата, която действа чрез любов” (Гал. 5:6). Действието на любовта, насочена към ближния, е най-съвършеният външен израз на вътрешната благодат на Светия Дух. „Основното съдържание на новия закон е благодатта на Светия Дух, проявяваща се чрез действащата чрез любов вяра”⁴⁰. Тома пояснява, че що се отнася до външните дела, най-великото сред всички добродетели е милосърдието. „Само по себе си милосърдието е най-голямата добродетел. Защото милосърдието се излива върху другите и което е най-важно, се притича на помощ в злощастията им. Затова именно

---

³⁸ Втори Ватикански Вселенски събор, Декрет за икуменизма *Unitatis Redintegratio*, 11.

³⁹ Срв. *S. Th.*, II-II, q. 66, art. 4-6.

⁴⁰ Св. Тома от Аквино, *S. Th.*, II-II, q. 108, art. 1 (Цитатите от *Сума на теологията* са в превод на проф. Цочо Бояджиев, като в бележките под линия е използвано приетото обозначаване на източника на латински език.).

Богу е собствено присъщо да е милосърден, понеже в милосърдието му се изявява, така да се каже, неговото всемогъщество.”⁴¹

38. Необходимо е да бъдат изведени пастирските последици от учението на Събора, който отразява древните убеждения на Църквата. Първо, нужно е да се отбележи, че при проповедта на Евангелието трябва да бъдат спазвани определени пропорции. Това намира израз в честотата, с която се разглеждат определени въпроси и в акцента, който им се придава в проповедта. Така например, ако в хода на литургичната година един енорийски свещеник говори десет пъти за умереността, а само веднъж или два пъти споменава милосърдието или справедливостта, това ще доведе до липсата на баланс и до подценяването точно на тези добродетели, които трябва най-често да присъстват в проповедта и катехизиса. Същото се получава, когато говорим по-често за Закона, отколкото за благодатта, по-често за Църквата, отколкото за Христос, по-често за папата, отколкото за Словото Божие.

39. По същия начин, по който между добродетелите съществува органично единство, така че нито една от тях не може да бъде изключена от християнския идеал, така и никоя истина не може да бъде отричана. Целостта на Евангелското послание не трябва да бъде деформирана. Още повече, че всяка истина

---

⁴¹ *S. Th.*, II-II, q. 30, art. 4: „Чрез външните приношения и дарове почитаме Бога не заради него самия, ами заради нас и ближните ни. Затова милосърдието, с което се притичаме на помощ на ближния при нещастие, е приношението, което Той най-охотно приема, доколкото то принася най-голяма полза за ближните” (*S. Th.*, II-II, q. 30, art. 4, ad 1).

може да бъде разбрана по-добре, когато е свързана с хармоничната цялост на християнското послание; в този контекст става ясно, че всички истини са важни и че те взаимно се осветляват. Когато проповедта е вярна на Евангелието, тя показва централното място на определени истини, така че за всички става ясно, че християнският морал не е някаква форма на стоицизъм или отричане от себе си, нито просто някаква практична философия или каталог от грехове и грешки. Преди всичко останало, Евангелието ни призовава да отговорим на Бог, Който ни обича и Който ни спасява, разпознавайки Го в другите и излизайки от самите себе си в търсене на доброто на всички. Този призив не трябва да бъде омаловажаван при никакви обстоятелства! Всички добродетели са в служба на този отговор на любовта. Ако този призив не бъде отправен по силен и привлекателен начин, има опасност сградата на моралното учение на Църквата да се превърне в картонена кула и това е най-голямата опасност. Това би означавало, че проповядвано е не Евангелието, а определени доктринални и морални позиции, основани върху конкретни идеологически предпочитания. Посланието ще бъде изложено на опасността да изгуби своята свежест и да престане да носи „уханието на Евангелието“.

IV. МИСИЯ, ВЪПЛЪТЕНА В ЧОВЕШКИТЕ ГРАНИЦИ

40. Самата Църква е мисионерска ученичка, тя има нужда да израства в тълкуването на Словото на откровението и в разбирането на истината. Задача на

екзегетите и богословите е да подпомогнат „съждението на Църквата да узрее“⁴². Другите науки също подпомагат постигането на тази цел, всяка по свой собствен начин. По отношение на социалните науки например Йоан Павел II казва, че Църквата цени техните изследвания, защото те ѝ помагат да „извлече конкретни индикатори, които могат да бъдат от полза в нейната учителна мисия“⁴³. В рамките на Църквата многобройни въпроси са били изследвани и обсъждани с голяма свобода. Различните течения в мисълта и философията, теологията и пастирската практика могат да подпомогнат израстването на Църквата, стига да се оставят да бъдат хармонизирани от Светия Дух в уважение и любов, те могат да допринасят за израстването на Църквата, подпомагайки по-доброто изразяване на богатото съкровище на Божието слово. Това може да изглежда нежелателно и водещо до объркване за тези, които мечтаят за съществуването на монолитно и без нюанси доктринално тяло, пазено от всички. Но това разнообразие допринася за изявата и развитието на различни аспекти от неизчерпаемото богатство на

---

⁴² Втори Ватикански Вселенски събор, Догматическа конституция за Божественото откровение *Dei Verbum*, 12.

⁴³ *Motu Proprio Socialium Scientiarum* (1 януари 1994): AAS 86 (1994), 209.

41. Същевременно дълбоките и бързи културни промени в днешния свят изискват от нас постоянно да търсим начини неизменните истини да бъдат изразени по такъв начин, който да показва тяхната постоянна свежест. Защото в съкровищницата на християнското учение (доктрина) „едно нещо е същността... а друго е начинът, по който е формулирано неговото изразяване“⁴⁵. Понякога вярващите, слушайки един напълно ортодоксален език, възприемат нещо различно от истинското Евангелие на Исус Христос, защото този език е чужд на собствения им начин на говорене и изразяване. Водени от святото намерение да им предадем истината за Бог и за човешката същност, понякога ние им даваме един не истински бог или човешки идеал, който не е наистина християнски. По този начин ние оставаме верни на дадена формулировка, но не предаваме същността, и в това има голям риск. Нека никога не забравяме, че „истината може да бъде изразена по различни начини. Обновлението на тези изразни форми е необходимо

---

⁴⁴ Свети Тома от Аквино отбелязва, че множествеността и различността „са били намерение на първото действащо“, пожелало „това, което е липсвало на всеки индивид в отражението на божествената доброта, да бъде открито в други неща“, тъй като добротата на Твореца „не може уместно да бъде отразена само в едно творение“. (*S. Th.*, I, q. 47, art. 1) (срв. *S. Th.*, I, q. 47, art. 2, ad 1; q. 47, art. 3) Съответно ние също трябва да схващаме разнообразието на нещата в техните многобройни връзки. По аналогия ние трябва да слушаме и да се допълваме един друг в нашето частично възприемане на реалността на Евангелието.

⁴⁵ Йоан XXIII, Обръщение при откриването на Втория Ватикански събор (11 октомври 1962): AAS 54 (1962), 792: *Est enim aliud ipsum depositum fidei, seu veritates, quae veneranda doctrina nostra continentur, aliud modus, quo eadem enuntiantur.*

за предаването на днешните хора на Евангелското послание в неговия непроменен смисъл”⁴⁶.

42. Всичко това е от голямо значение за проповедта на Евангелието, ако наистина ни е присърце да направим неговата красота по-достъпна и възприемана от всички. Разбира се, ние никога няма да успеем да превърнем църковното учение в лесно разбираемо и ценено от всички. Вярата винаги запазва нещо от кръста; тя винаги съхранява определена неяснота, която не ни отклонява от твърдото съгласие с нея. Някои неща трябва да бъдат разбирани само от гледна точка на това съгласие, което е сестра на любовта и което остава отвъд яснотата, с която боравят аргументите. Да не забравяме, че всяко едно (веро)учение в крайна сметка трябва да бъде ситуирано в евангелизаторското отношение, целящо пробуждането на съгласието на сърцето чрез близостта, любовта и свидетелстването.

43. В своето неспирно проникновение Църквата може да достигне до разбирането, че определени обичаи, които не са пряко свързани със сърцето на Евангелието, макар и някои от тях да имат дълбоки исторически корени, вече не са разбирани и оценявани правилно. Някои от тези обичаи може да са прекрасни, но вече да не могат да служат като средства за предаване на Евангелието. Не трябва да се боим да ги преразгледаме. Същевременно Църквата може да притежава правила или мнения, които да са

---

⁴⁶ Йоан Павел II, Енциклика *Ut Unum Sint* (25 май 1995), 19: AAS 87 (1995), 933.

били много ефективни в други епохи, но които вече да нямат същата възпитателна сила за човешкия живот. Свети Тома от Аквино посочва, че указанията, дадени от Христос и апостолите на Божия народ, са „съвсем малко“⁴⁷. Цитирайки свети Августин, той отбелязва, че указанията, които са били одобрени от Църквата по-късно, трябва да се спазват с „някаква умереност, за да не се окаже обръщането на вярата прекалено обременително“, защото „Божие мило-сърдие е пожелало да изразява себе си свободно“⁴⁸. Това предупреждение, изказано преди много столетия, звучи особено навременно днес. То трябва да бъде един от критериите, които да бъдат взети под внимание при обсъждането на реформата на Църквата и нейната проповед, който ще позволи те да достигнат до всеки.

44. Освен това пастирите и миряните, които съпровождат своите братя и сестри във вярата или в пътуването им към Бога трябва винаги да помнят думите в Катехизиса на Католическата църква. „Чувството за вина и отговорността за дадена постъпка могат да бъдат намалени, дори премахнати, ако е извършена от незнание, по невнимание, под заплаха от насилие, страх, по навик, в състояние на силен афект и в резултат на други психически или социални фактори“⁴⁹. Следователно, без да се отклоняват от евангелския идеал, те трябва да съпровождат с милост и търпение следващите етапи на лично израстване, които се

---

⁴⁷ *S. Th.*, I-II, q. 107, a. 4.

⁴⁸ Пак там.

⁴⁹ No. 1735.

случват. Бих искал да напомня на свещениците, че изповедалнята не трябва да бъде килия за мъчения, а място за среща с Божията милост, която ни подбужда да развием най-доброто у себе си. Една малка стъпка, извършена в рамките на големите човешки ограничения, може да бъде по-радваща за Бог от един живот, който външно изглежда добре подреден, но е изживян, без да се сблъсква с големи трудности. Всеки един трябва да бъде докоснат от утехата и привлекателността на спасителната Божия любов, която действа по тайнствен начин у всеки човек, независимо от неговите грешки и провали.

45. От това следва, че целта за евангелизацията се изпълнява в границите на езика и обстоятелствата. Тя винаги се опитва да предаде истината на Евангелието действено и в конкретния контекст, без да отрича истината, добротата и светлината, които тя може да принесе дори когато свършенството е невъзможно. Едно мисионерско сърце има съзнание за тези ограничения – за немошните станах като немошен ... щото по какъвто и да е начин да спася някои”⁵⁰ (1 Кор. 9:22). То никога не се затваря, никога не се оттегля в собствената си сигурност, никога не търси сковаността и защитата. То осъзнава, че трябва да израства в собственото си разбиране за Евангелието и в познанието си за пътищата на Духа, за да може винаги да твори добро, дори и ако в хода на този процес неговите обувки се омърсят от калта по улицата.

---

⁵⁰ Срв. Йоан Павел II, Постсинодално Апостолическо напътствие *Familiaris Consortio* (22 ноември 1981), 34: AAS 74 (1982), 123.

V. МАЙКА С ОТКРИТО СЪРЦЕ

46. Църквата, която „се отправя“, е Църква, чиито врати са отворени. Излизането навън при другите, за да бъдат достигнати краищата на човечеството, не означава безцелно втурване в света. Често е по-добре да се забавим, да се откажем от собствените си желания, да престанем да се захващаме безразборно с едно или друго, за да видим и чуем другите, да останем близо до някой, който върви неуверено по пътя. Понякога трябва да бъдем като бащата на блудния син, който държал винаги вратата си отворена, за да може синът му да си влезе, когато се завърне.

47. Църквата е призвана да бъде като дома на Отца, с винаги широко отворени врати. Конкретен знак за тази откритост трябва да бъдат дверите на нашите църкви, които трябва винаги да бъдат отворени, така че ако някой, понесен от Светия Дух, пристигне пред тях в търсене на Бог, да не ги намери затворени. Има и други двери, които също не трябва да стоят затворени. Всеки по някакъв начин може да сподели живота на Църквата, всеки може да бъде част от общността, така че и дверите на тайнствата също не трябва да бъдат затворени просто по някаква причина. Това е особено валидно за тайнството, което само по себе си е „двери“ – Кръщението. Евхаристията, макар и да е пълнотата на тайнствения живот, не е награда за съвършенство, а могъщо лекарство за

изцеление и подхранване на слабите.⁵¹ Това убеждение води след себе си пастирски последици, които ние сме призвани да обмислим благоразумно и смело. Често ние действаме като съдии на благодатта, вместо като нейни помощници. Църквата обаче не е пропускателен пункт, а дом на Отца, където има място за всеки, с всички негови проблеми.

48. Ако Църквата възприеме този мисионерски импулс, тя трябва да се отправи към всеки без изключение. Но при кого трябва да отиде тя първо? Това е ясно указано в Евангелието: не при нашите приятели и богати съседи, а преди всичко при бедните и болните, при тези, които често са пренебрегвани и подценявани, които „не могат да ти се отплатят” (Лук. 14:14). Не може да има място нито за съмнение, нито за обясняване на едно толкова категорично послание. Днес и завинаги „бедните са най-важните получатели на Евангелието”⁵² и фактът, че то е свободно проповядвано сред тях, е знак за царството, което Исус е дошъл да установи. Трябва да кажем, без превзети думи, че връзката между нашата вяра и

---

⁵¹ Срв. Св. Амвросий, *De Sacramentis*, IV, 6, 28: PL 16, 464: „Трябва да го приемам винаги, за да може винаги да ми бъдат опростени греховете. Ако аз продължавам да греша, аз имам постоянно нужда от лек”; ID., *op. cit.*, IV, 5, 24: PL 16, 463: „Тези, които ядоха мана умряха, тези които ядат това тяло ще получат опрощение на греховете.”; Св. Кирил Александрийски, *In Joh. Evang.*, IV, 2: PG 73, 584-585: „Изследвах себе си и разбрах, че съм недостоеен. На тези, които говорят така, им казвам: кога ще бъдеш достоен? Когато накрая се представиш пред Господа? И ако твоите грехове не ти позволяват да пристъпиш и ако ти никога не преставаш да грешаш – защото, както е казано в Псалмите, „кой човек знае греховете си? – и тогава ли ще продължаваш не взимаш участие в освещаването, което дава живот вечен?”

⁵² Бенедикт XVI, Обръщение към бразилските епископи в катедралата на Сао Паоло, Бразилия (11 май 2007), 3: AAS 99 (2007), 428.

бедните е неразрушима. Нека никога не ги изоставяме.

49. Нека продължим да напредваме, нека продължим да предлагаме на всеки живота на Исус Христос. Тук ще повтаря пред цялата Църква това, което често съм казвал на свещениците и миряните в Буенос Айрес: предпочитам Църква, която е уязвена, наранена и омърсена, защото е била въвн на улицата, отколкото Църква, която е нездрава, защото е била затворена и обзета от идеята за собствената си сигурност. Не желая Църква, загрижена за това да стои в центъра, за да се окаже накрая оплетена в мрежите на натрапчиви идеи и процедури. Ако трябва нещо да измъчва и тревожи нашата съвест, това е фактът, че толкова много от нашите братя и сестри живеят лишени от силата, светлината и утехата, родени от приятелството с Исус Христос, лишени от общност на вярата, която да ги поддържа, без смисъл и цел в живота. По-силна от страха да залитнем е моята надежда ние да бъдем водени от страха да не останем затворени в рамките на структури, които ни носят фалшиво чувство за сигурност, в рамките на правила, които ни превръщат в сурови съдии, в рамките на навици, които ни карат да се чувстваме спокойни, докато пред нашите двери стоят гладуващи хора, а Исус не се уморява да ни повтаря: „дайте им да ядат” (Марк. 6:37).